

Aan drs. S.A. Blok, Minister van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061
2515 XP Den Haag

Kopie:

I.K. van Engelshoven, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
F.B.J. Grapperhaus, Minister van Justitie en Veiligheid
M.G.J. Harbers, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Datum: 1 april 2019

Betreft: verscherpt toezicht op studenten en onderzoekers uit Iran

Excellentie,

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) schrijft u, omdat het is benaderd door enkele bezorgde wetenschappers van Iraanse afkomst nadat zij onlangs, via hun universiteit en uit de media, vernamen dat de Nederlandse regering onderzoekers en studenten met Iraanse banden scherper in de gaten zal gaan houden.ⁱ

Wij herinneren hierbij aan de Sanctieregeling Iran die in 2007 is ingevoerd. Deze is tot aan de Hoge Raad toe aangevochten. Het NJCM heeft zich destijds in deze procedure gemengd.ⁱⁱ De rechtbank, het gerechtshof en de Hoge Raad oordeelden dat de Sanctieregeling in strijd was met de mensenrechten, omdat er verboden onderscheid werd gemaakt op grond van nationaliteit.ⁱⁱⁱ De Sanctieregeling is toen op grond van deze uitspraak aangepast.

In een brief van 6 februari 2014 aan de Nationale ombudsman schreef de toenmalige Minister van Buitenlandse Zaken Timmermans ter verantwoording: *‘Om recht te doen aan het oordeel van de rechter, wordt in de herziene regeling geen onderscheid naar nationaliteit gemaakt en is het ontheffingsvereiste van toepassing op alle onderzoekers en PhD- en masterstudenten, ongeacht hun nationaliteit en land van herkomst.’*^{iv}

Recente mediaberichten en uw brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer wekken de suggestie dat bij bepaalde studies opnieuw onderscheid zal worden gemaakt op grond van nationaliteit bij het selecteren en controleren van studenten en onderzoekers. Zo staat er in uw brief van 14 maart 2019 dat er maatregelen genomen worden voor een scherper toezicht op ‘studenten en onderzoekers uit Iran.’^v Hoewel wij nog niet over de nodige informatie beschikken om conclusies te kunnen trekken, baart deze berichtgeving zowel de genoemde academici als het NJCM zorgen. Wij vragen ons af of de geschiedenis zich nu alweer herhaalt.

Graag zouden wij opheldering van u krijgen over het verscherpte toezicht met betrekking tot studenten en onderzoekers van Iraanse afkomst en anderen die dit beleid zou kunnen treffen. Met name willen wij weten of er bij dat toezicht onderscheid wordt gemaakt op basis van

afkomst/nationaliteit en zo ja, hoe dat zich verhoudt tot de hierboven aangehaalde rechterlijke uitspraken en het regeringsstandpunt uit 2014.

We vernemen graag van u.

Hoogachtend,

i/o

Ton van den Brandt
Voorzitter

ⁱ Zie bijvoorbeeld <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/03/14/kabinet-houdt-studenten-uit-iran-extra-in-de-gaten-a3953314> en <https://nos.nl/artikel/2275965-kabinet-verscherpt-toezicht-op-iraanse-studenten.html>

ⁱⁱ <https://njcm.nl/actueel/njcm-stuurt-opinie-aan-rechtbank-den-haag-inzake-wijziging-sanctieregeling-iraanse-onderdanen/>

ⁱⁱⁱ Het oordeel van het gerechtshof: <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHSGR:2011:BQ4781> en het oordeel van de Hoge Raad: <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:HR:2012:BX8351>. In rechtsoverweging 2.9 zegt het gerechtshof: *“Toetsing van de Sanctieregeling aan art. 26 IVBPR voert (..) tot het volgende resultaat. (..) De Sanctieregeling gaat uit van de onjuiste veronderstelling dat alleen - en ook alle - mensen met de Iraanse nationaliteit een risico vormen. De in deze regeling opgenomen ontheffingsmogelijkheid geldt alleen voor mensen met de Iraanse nationaliteit en is om die reden ook discriminerend. Bovendien verhindert de Sanctieregeling niet dat personen met een andere nationaliteit dan de Iraanse met hun in Nederland opgedane kennis bijdragen aan de uitbreiding van nucleaire activiteiten door Iran. De Sanctieregeling is ook niet proportioneel omdat minder ingrijpende alternatieven bestaan om tot het beoogde doel te komen. Voor het door de Sanctieregeling gemaakte onderscheid naar nationaliteit bestaat geen objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond en daarmee is de Sanctieregeling in strijd met het in art. 26 IVBPR neergelegde discriminatieverbod (..).”*

^{iv} Brief van minister Timmermans aan de Nationale ombudsman, 6 februari 2014, kenmerk MinBuza-2014.46654.

^v Brief van ministers Blok, Van Engelshoven, Grapperhaus en staatssecretaris Harbers aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 14 maart 2019, BZDOC-348254057-42.